

Preprečiti in rešiti

Poslanstvo gorskih reševalcev

Matjaž Šerkezi

Pozno popoldne z Medejo prečiva od Srebrnega proti Kamniškemu sedlu. Za nama so Zeleniške špice in prijetna plezalna avantura. Takšna, ki jo lahko doživita samo oče in hči. Opremljena, kot se spodobi, s čelado na glavi, saj pot poteka pod steno Planjave, oba obuta v planinske čevlje in z nahrbtnikoma. Srečujeva posameznike in skupine, izmenjamo si nekaj besed in nadaljujemo vsak po svoji poti. Nasproti nama pride "planinec", ki mi že od daleč pade v oči. Dolgi, štrenasti lasje, kratke hlače, obut v *adidaske* sa *crtom* iz leta 90 in oblečen v majico z napisom *Jesus is my mentor*.¹ Komentiram, da s takšno opremo Jezus ne bo dolgo njegov mentor, in dobim odgovor, da sta tako dogovorjena. Očitno res, saj ta dan nismo z gora nad Kamnikom pripeljali nobenega. Kar pa ni veljalo za druge gorske predele Slovenije, saj bilten Urada Republike Slovenije za zaščito in reševanje za tisti dan beleži kar šest nesreč. Zlom ključnice, poškodba noge, jadralni padalec, planinka z dvema otrokoma obtičala na planinski poti ...

¹ Jezus je moj mentor.

Kdo je v resnici "nor"?

Že v letu 2014 smo skozi dolgoletno povprečje nesreč in pri pregledu statistike opazili, da nesreče niso vezane samo na konce tedna, ampak se jih vedno več zgodi tudi v delovnih dneh. Vse to bo v prihodnje vplivalo na pripravljenost in organiziranost gorskih reševalcev tudi med tednom, zato se moramo na to pripravljati že danes. Gorski reševalci nismo profesionalci, ki bi za svoje delo prejeli plačilo, kar je bilo pogosto vprašanje posameznih rešenih gornikov. Vsak od nas ima svojo službo, s katero si služi kruh, gorsko reševanje pa je "malo nor hobi", kot to velja tudi za prostovoljne gasilce in nekatere druge reševalne službe znotraj sistema civilne zaščite. Pa z "malo nor hobi" ne mislim, da smo gorski reševalci nori, le nekateri nas gledajo tako, ko z zajetnimi nahrbtniki hitimo na pomoč

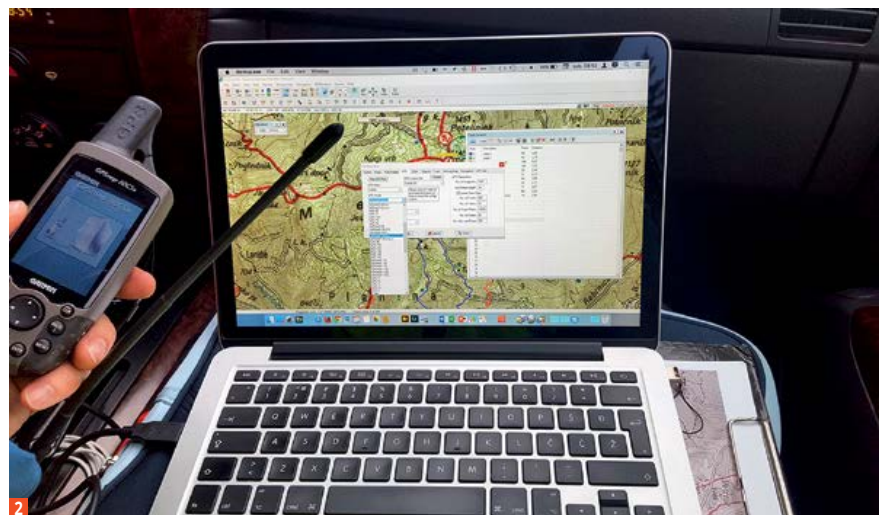
družine, znanke, prijatelje. Kaj naj jim rečem, če katerega od njih ne bo domov?!" Okrešelj je vzel pet reševalcev, Martin Čufar je umrl v snežnem plazju, Janez Plevel - Pubi na pobočju Brane ... Zaradi smrtnih žrtev med reševalci, ki so izgubili življenja med reševanjem drugih ali med vajami, je bila ustanovljena Fundacija Sklad Okrešelj, kjer se zbirajo donatorska sredstva (prispevki gorskih reševalcev in donatorjev akcije Podpornik). Žal se tudi tukaj srečujemo s krizo in v sklad vsako leto priteče manj sredstev. Je res samo gospodarska kriza ali pa smo že prešli na moralno?!

V zadnji številki *Planinskega vestnika* sem bral o načinu reševanja v Franciji: "Če so v steni ali na gori sredi poletja, ko ni mraz, jih pustimo, da preživijo noč pod

smo z gora pripeljali štirideset mrtvih posameznikov. V intervencijah je sodelovalo 3762 reševalcev, helikopter je poletel v 187 primerih.

Veliko intervencij je bilo usmerjenih v reševanje zaplezanih planincev, ki so na družabnih omrežjih in spletnih straneh prebrali, da je pot lepa in enostavna, da na njej ni ljudi. Pozabili pa so, da gre za subjektivno oceno. Zeleniške špice, plezalna tura, po težavnostni lestvici UIAA ocenjena z II-III, mestoma IV-, alpinistom ne predstavlja nobenih težav in je lahka. Pa to velja tudi zame, ki sem se včeraj odločil, da grem malo pogledat, kako je v hribih?!

Statistika zadnjih nekaj let govori, da je kot vzrok nesreče na prvem mestu še vedno navaden zdrs, ki je posledica

posamezniku ne glede na uro, vreme ... Ampak mi imamo za tak vzpon še kako dober razlog, kakšen razlog pa je imel tisti, zaradi katerega moramo na goro sredi noči, v slabem vremenu? Da, nesreče se dogajajo, ampak verjetno bo vsak reševalec potrdil, da jih je več zaradi nepripravljenosti in neznanja ali precenjevanja samega sebe in podcenjevanja narave kot zaradi nesrečnega spleta okoliščin.

Ali reševanje postaja del (avan)ture?

Preteklost in izkušnje so nas naučile, da nesreča ne počiva in lahko udari tudi med nas. *Vrnite mi moje sinove z gore*¹ so besede, ki me spremljajo vsako intervencijo. Žare Trušnovec je slikovito opisal stisko reševalca: "Vsakič me stisne, ko zazvoni telefon in moram fantom sporočiti, da je akcija. Strah me je, ko se vklopi sirena na avtomobilu in gredo na pot – skrbi me že to, kaj se bo dogajalo na cesti. Doma imajo

zvezdami. Vedno več ljudi je, ki si želijo gora, avanture, a ko se znajdejo v njej, obupajo in se ne potrudijo ..."²

V letu 2015 smo se s podobnimi primeri srečevali tudi v Sloveniji. Večkrat smo kolebali, ali sprožiti akcijo ali ne. Z nekaterimi smo se pogovorili in jih skušali usmeriti; sploh ko nas je turist prosil, da mu pripeljemo vodo in bo potem pot nadaljeval sam. Da, tudi s takšnimi bizarnimi primeri se srečujemo. Vse več je "planincev", ki so jim hribi motiv za shujševalno kuro ali so prebrali na Facebooku, da je *ful hudo*, če gredo na Mojstrovko, ali pa so ugotovili, da so tik pred udarom srčne ali možganske kapi zaradi zapackanosti ožila s hitro hrano in transmaščobami iz sladkarij.

Statistika ne laže vedno

V letu 2015 smo zabeležili 434 intervencij, kar je bistveno več kot leto poprej. Žal

1 Helikopter – leteči rešilec

Foto: Matjaž Šerkezi

2 Vsaka intervencija zahteva dobro pripravo.

Foto: Matjaž Šerkezi

neprimerne obutve, precenjevanja lastnih sposobnosti, utrujenosti in manjše koncentracije ob sestopu. Sledijo si nepoznavanje terena, telesna in duševna nepripravljenost ter neprimerna oprema in neznanje rokovanja z njo. Podobno beležijo tudi ostale alpske države, kot sta Italija in Avstrija. Če pogledamo starostno strukturo ponesrečencev, so najbolj ogroženi posamezniki med dvajsetim in devetindvajsetim letom, pri katerih je nesreča največkrat posledica zaletavosti, iskanja samega sebe, neprimerne in pomanjkljive priprave na turo, in posamezniki med petdesetim in devetindvajsetim letom, pri katerih je zaznati t. i. drugo puberteto. Vsem tem svetujemo, da izpustijo kakšen vlak, da odpelje naprej, in naj ne tečejo za njim.

¹ Naslov knjige Cirila Pračka, Jesenice 2000.

² Čufar Potard, M. Chamonix močnejši od Sorbone. *Planinski vestnik*, 2016, št. 2, str. 24.

3

3 Na intervenciji: reševanje na Kobali, 6. maja 2009

Foto: Miljko Lesjak

4 Plazovna žolna, del plazovnega trojčka, ki bi moral biti v vsakem nahrbtniku.

Foto: Matjaž Šerkezi

V letu 2015 beležimo 211 nesreč pri hoji po planinskih poteh in 39 nesreč na brezpotjih. 35 nesreč se je zgodilo pri plezanju in 30 pri drugih športnih dejavnostih. Posebej spodbudno je dejstvo, da so bili vodniki v nesrečah udeleženi samo v treh primerih in da so se vse ostale pripetile pri individualnih dejavnostih, kar pomeni, da je sistem usposabljanja Planinske zveze Slovenije kakovosten. Nikakor pa to ni razlog za ležernost v prihodnosti.

Leto 2016 se v smislu gorskega reševanja ni začelo obetavno. Triintriideset intervencij, pet mrtvih. V dveh mesecih! Želim si, da tega ne bi bilo oz. da bi ostalo pri tem.

Preprečiti!

Čeprav vsaj približno vemo, katere vse nevarnosti prežijo na nas v gorah, imam včasih občutek, da jih kljub vedno boljši opremljenosti, možnostim izobraževanja in znanja preprečimo premalo. Kako in kje začeti? Kratko vprašanje, ki skriva veliko težavo. Večkrat sem poslušal izkušenega gorskega reševalca in starosta Danila Škerbinka, da je premalo pozornosti posvečene mladim. Sam bi dodal, da jim je posvečena napačna pozornost in da se jih vse preveč usmerja

v tekmovalnost, k pridobivanju nagrad, k teženju k temu, da so prvi, najboljši, najpomembnejši. Pozabljam pa na moralnost, delo, marljivost in doseganje ciljev na dolgi rok. Življenje je maraton, ne tek na kratke proge.

Gorska reševalna zveza Slovenije že od ustanovitve daljnega leta 1912 skrbi, da so ponesrečenci v gorah čim prej v profesionalni medicinski oskrbi, zadnja leta pa vse več energije skupaj s Planinsko zvezo Slovenije preusmerja tudi v preventivno delo z namenom zmanjšanja števila gorskih nesreč. Gorska reševalna zveza Slovenije in Planinska zveza Slovenije bosta še naprej vlagali energijo v preventivno dejavnost s ciljem

zmanjšanja gorskih nesreč. Sodelovanje drugih državnih institucij, kot sta slovenska policija in Slovenska vojska, je pri celotni zgodbi dodaten plus.

spomnim se, da še ni tako daleč nazaj, ko so naše gore bile polne smeti. Danes so čiste. Vse to smo dosegli z vzgojo mladih v vrtcih in šolah. Večkrat sam odvržem kakšno plastenko, da vidim reakcijo ljudi. Starejši se redko odzovejo – morda zaradi svoje obremenjenosti, da bodo koga užalili, se izpostavili.

Mlajši so brezkompromisni, iskreni. In ti bodo nekoč učili mlade planince, da je hoja v zasnežene gore brez plazovnega trojčka in nahrbtnika kot odvržena plastenka na čudoviti planinski poti. ●

4

